

Karta przedmiotu

Nazwa i kod przedmiotu	Historia średniowiecza , PG_00200209						
Kierunek studiów	Archeologia (O)						
Data rozpoczęcia studiów	październik 2026 r.	Rok akademicki realizacji przedmiotu			2028/2029		
Poziom kształcenia	I stopnia - licencjackie	Grupa zajęć			Grupa zajęć obowiązkowych z zakresu kierunku studiów		
Forma studiów	stacjonarne	Sposób realizacji			na uczelni		
Rok studiów	3	Język wykładowy			polski		
Semestr studiów	5	Liczba punktów ECTS			2.0		
Profil kształcenia	ogólnoakademicki	Forma zaliczenia			egzamin		
Jednostka prowadząca	Rektor -> Wydział Historyczny -> Instytut Archeologii						
Imię i nazwisko wykładowcy (wykładowców)	Odpowiedzialny za przedmiot	prof. dr hab. Rafał Kubicki					
	Prowadzący zajęcia z przedmiotu						
Formy zajęć	Forma zajęć	Wykład	Ćwiczenia	Laboratorium	Projekt	Seminarium	RAZEM
	Liczba godzin zajęć	30.0	0.0	0.0	0.0	0.0	30
	W tym liczba godzin zajęć na odległość: 0.0						
Aktywność studenta i liczba godzin pracy	Aktywność studenta	Udział w zajęciach dydaktycznych, objętych planem studiów	Udział w konsultacjach	Praca własna studenta	RAZEM		
	Liczba godzin pracy studenta	30	2.0	18.0	50		
Cel przedmiotu	<p>Cele kształcenia: zapoznanie z dziejami wczesnośredniowiecznych, feudalnych centrów cywilizacji śródziemnomorskiej (arabsko-muzułmańskim, bizantyjski-greckim, łacińskim) i strefy barbaricum (krąg nordycki, słowiański, bałtyjski, ugro-fiński, turecki), ukształtowaniem się chrześcijańskiej cywilizacji europejskiej, genezą i rozwojem politycznym, terytorialnym, społeczno-gospodarczym, kulturalnym państwa wczesnopiastowskiego (do połowy XII w.)</p>						

Efekty uczenia się przedmiotu	Efekt kierunkowy	Efekt z przedmiotu	Sposób weryfikacji i oceny efektu
	[ARCHL3_W01] Zna i rozumie wybrane fakty, obiekty i zjawiska z zakresu archeologii oraz ujęcia teoretyczne służące wyjaśnianiu zależności między nimi. Posiada uporządkowaną wiedzę ogólną z zakresu nauk humanistycznych	Zna i rozumie w zaawansowanym stopniu wybrane fakty z historii wczesnego średniowiecza.	[SW1] wypowiedź ustna/rozmowa/diskusja
	[ARCHL3_U04] Potrafi brać udział w debacie – przedstawiać i oceniać różne opinie i stanowiska oraz dyskutować o nich stosując poprawnie fachową terminologię z zakresu archeologii	Potrafi brać udział w debacie – przedstawiać i oceniać różne opinie i stanowiska oraz dyskutować o nich.	[SU1] wypowiedź ustna/rozmowa/diskusja
	[ARCHL3_U08] Potrafi samodzielnie planować i realizować własne uczenie się przez całe życie	Potrafi samodzielnie planować i realizować własne uczenie się przez całe życie.	[SU1] wypowiedź ustna/rozmowa/diskusja

<p>Treści przedmiotu</p>	<p>Ukształtowanie się nowych państw i centrów kulturowych po upadku cywilizacji grecko-rzymskiej (antycznej). Kalifat arabski (muzułmański).</p> <p>Bizancjum. Państwa germańskie w Europie zach. i cesarstwo Karola Wielkiego. Sytuacja etniczno-kulturowa poza granicami dawnego Imperium</p> <p>Romanum: Europa Środkowa, Południowa i Wschodnia i Skandynawia do początków XI w.: Słowianie i Germanie</p> <p>Stosunki gospodarcze i społeczne w Europie Środkowej we wczesnym średniowieczu. Feudalizm a średniowiecze. Systemy uprawy ziemi</p> <p>(odłogowy, ugorowy- dwupółwka i trójpółwka. Narzędzia rolnicze (radło i jego odmiany, socha, pług, zaprzęg, sierpy, półkoski). Wielkość produkcji zbożowej. Hodowla. Kopieniactwo. Formy więzi społecznej: krewniacze (plemię, ród, wielka rodzina, mała rodzina) i sąsiedzkie (wspólnoty terytorialne - pole, opole albo osada, plemię).</p> <p>Źródła pisane do dziejów Europy Środkowej we wczesnym średniowieczu. Źródła łacińskie VI-X w. (Jordanes, Fredegar, Paweł Diakon, Geograf</p> <p>Bawarski). Źródła greckie VI-X w. (Konstanty Porfirogeneta). Niemieckie, czeskie i duńskie źródła łacińskie (Widukind, Thietmar, Adam z Bremy,</p> <p>Helmold, Kosmas, Saxo Gramatyk). Źródła arabskie i hebrajskie (Ibn Rosteh, Ibn Faldani, Ibrahim ibn Jakub, al. Idrisi). Źródła słowiańskie (Żywoty Cyryla i Metodego, Powieść lat minionych). Źródła anglosaskie i skandynawskie w językach nordyckich (chorografia króla Alfreda Wielkiego, sagi, poezja skaldów, napisy runiczne). Źródła do dziejów polski wczesnopiastowskiej (Anonim tzw. Gall, Wincenty Kadłubek, źródła hagiograficzne).</p> <p>Podstawy krytyki autentyczności i wiarygodności źródeł pisanych.</p> <p>Słowiańszczyzna Południowa do początków XI w. Termin Słowiańszczyzna Południowa (Słowianie naddunajscy i bałkańscy) i jego zasięg</p> <p>geograficzny. Struktura etniczna na Bałkanach przed połową V w. Awarowie i ich państwo (poł. VI- początek IX w.). Etapy ekspansji słowiańskiej w strefie naddunajskiej i Bałkanach. Państwo bułgarskie. Państwo karantańskie (Karantania). Państwo chorwackie. Państwo serbskie.</p> <p>Słowiańszczyzna Wschodnia i Normanowie. Plemiona wschodniosłowiańskie i ich rozsielenie. Normanowie (Waregowie) na Rusi- osadnictwo,</p> <p>szlak wołżański i dniprzeński- ślady archeologiczne. Powstanie państwa staroruskiego- teoria normańska. Umocnienie i rozszerzenie</p> <p>państwowości ruskiej- Igor, Olga, Światosław. Włodzimierz Wielki i chrzest Rusi.</p> <p>Słowiańszczyzna Zachodnia. Termin Słowiańszczyzna Zachodnia (Połabianie, Plemiona polsko-pomorskie, czeskie, Słowacy, Wielkomorawianie). Państwo Samona. Państwo Wielkomorawskie. Misja Cyryla i Metodego- chrzest Wielkich Moraw i obrządek słowiański. Struktura plemienna Połabia: Serbowie i Łużyczanie oraz Wiełeci i Obodryci. Ekspansja Niemiec na Połabiu.</p> <p>Ludy bałtyckie. Pierwotne siedziby Bałtów (górne i środkowe Poddnieprze). Podział na Bałtów Zachodnich i Wschodnich. Bałtowie Zachodni</p> <p>(Prusowie)-siedziby, struktura terytorialna. Bałtowie Wschodni (Litwini, Żmudzini, Łotysze, Kuronowie, Selonowie, Żemgalowie)- siedziby i struktura terytorialna. Truso, Wiskiauty, Grobin - emporia handlowe Normanów na obszarze bałtyckim. Polskie i ruskie kontakty z Bałtami. Ekspansja niemiecka na ziemię Bałtów.</p> <p>Ludy ugrofińskie. Pochodzenie i klasyfikacja ludów ugrofińskich. Środowisko geograficzne Europy Północno-</p>
--------------------------	---

	<p>Wschodniej. Ludy ugrofińskie w</p> <p>najstarszych przekazach źródeł pisanych. Grupa permska. Grupa wołżańska. Grupa fińska. Podporządkowanie grupy wołżańskiej i permskiej Rusi Kijowskiej. Grupa fińska między Rusią, Inflantami a Szwecją i Danią. Struktury terytorialne- osada, kilegunda, maakanda. Ustrój gospodarczy i społeczny. Miejsce Ugrofinów w handlu dalekosiężnym.</p> <p>Ludy tureckie w Europie Płd.-Wsch. (step kaspijsko-czarnomorski). Ogólna charakterystyka ludów tureckich. Hunowie, Awarowie Wschodni,</p> <p>Chazarowie, Pieczyngowie, Polowcy. Państwo Bułgarów kamskich (nadwołżańskich).</p> <p>Pierwsze państwo piastowskie. Plemiona na ziemiach polskich w poł. IX w. (Geograf Bawarski). Migracje z ziem pol-skich (Wieleci, Obodrzyce,</p> <p>Chorbaci-Chorwaci). Anonim tzw. Gall i Wincenty Kadłubek o najstarszych dziejach Polski. Problem Licikaviki. Widukind i Thietmar o państwie</p> <p>Mieszka I. Chrzt Polski-przyczyny i skutki. Dokument Dagome iudex i jego znaczenie. Zjednoczenie Polski przez Bolesława Chrobrego. Misje</p> <p>chrystianizacyjne (Pieczyngowie, Prusy). Stosunki z Niemcami i Rusią. Koronacja Bolesława Chrobrego i jej znaczenie. Rządy Mieszka II rozpad i ponowne zjednoczenie Polski</p> <p>Drugie państwo piastowskie. Kryzys lat trzydziestych XI w., jego interpretacja (decentralistyczny ruch społeczny i (czy) reakcja pogańska) i skutki</p> <p>(kontynuacja czy dyskontynuacja). Odbudowa państwa przez Kazimierza Odnowiciela. Rządy Bolesława Śmiałego- Polska w obozie papieskim,</p> <p>konflikt z biskupem Stanisławem i jego skutki. Panowanie Władysława Hermana- Polska w obozie cesarskim, konflikty wewnętrzne. Zjednoczenie</p> <p>kraju przez Bolesława Krzywoustego. Stosunki z Niemcami. Podbój Pomorza. Testament Bolesława Krzywoustego.</p> <p>Organizacja państwa wczesnopiastowskiego (do połowy XII w.). Patrymonialny charakter monarchii. Organizacja skarbowa, wojskowa i terytorialna (grodowa). Osady służebne i ich funkcje. Grupy społeczne-rycerstwo i jego wewnętrzny podział, ludność wieśniacza, niewolni. Procesy feudalizacji wielka własność i ludność zależna. Podgrodzia i ich charakter produkcyjny rękodzieło czy rzemiosło. Targi i karczmy. Rozwój gospodarczy Polski w X-XII w. Organizacja kościelna- rozwój sieci biskupstw (968, 1000, 1075, 1124) i klasztorów (benedyktyni, cystersi, premonstratensi), początki organizacji parafialnej. Kulturotwórcza rola Kościoła w Polsce (piśmiennictwo, architektura i sztuka romańska.</p>		
Wymagania wstępne i dodatkowe	Wiedza na temat historii średniowiecza na poziomie maturalnym.		
Sposoby i kryteria oceniania osiągniętych efektów uczenia się	Sposób oceniania (składowe) egzamin ustny	Próg zaliczeniowy 51.0%	Składowa oceny końcowej 100.0%
Zalecana lista lektur	Podstawowa lista lektur	<p>T. Manteuffel, Historia powszechna. Średniowiecze, Warszawa 1990.</p> <p>B. Zientara, Historia powszechna średniowiecza, Warszawa 1994.</p> <p>R. Michałowski, Historia powszechna. Średniowiecze, Warszawa 2009.</p> <p>J. Strzelczyk, Historia powszechna. Średniowiecze, Poznań 2001.</p> <p>R. Collins, Europa wczesnośredniowieczna 300-1000, Warszawa 1996.</p>	

	Uzupełniająca lista lektur	<p>Lech Leciejewicz, Nowa postać świata. Narodziny cywilizacji średniowiecznej, Wrocław 2000.</p> <p>Jerzy Strzelczyk, Źródła wczesnośredniowieczne (do końca XII wieku)- stan i potrzeby edytorskie, w: Pytania o średniowiecze. Potrzeby i perspektywy badawcze polskiej mediewistyki, red. W. Falkowski, Warszawa 2001.</p> <p>Kultura Polski średniowiecznej X-XIII w., pod red. Jerzego Dowiata, Warszawa 1985.</p> <p>Sławomir Gawlas, O kształt zjednoczonego Królestwa. Niemieckie władztwa terytorialne a geneza społecznoustrojowej odrębności Polski, Warszawa 1996.</p> <p>Henryk Łowmiański, Początki Polski, t. 3-6, 1-2, Warszawa 1967-1985.</p> <p>Henryk Łowmiański, Religia Słowian i jej upadek (w. VI-XII), Warszawa 1979.</p>
	Adresy eZasobów	
Przykładowe zagadnienia/ przykładowe pytania/ realizowane zadania	<p>Podstawy gospodarcze i organizacja drugiego państwa piastowskiego (od lat 40-tych XI w.)</p> <p>Bizancjum a Arabowie w wiekach VII - X. Rywalizacja polityczna i wzajemne oddziaływania w sferze kultury</p> <p>Powstanie Imperium Karola Wielkiego i jego organizacja administracyjno- ustrojowa</p>	
Praktyki zawodowe w ramach przedmiotu	Nie dotyczy	

Dokument wygenerowany elektronicznie. Nie wymaga pieczęci ani podpisu.